

ДОСЛІДЖЕННЯ СИСТЕМИ ВИМІРЮВАННЯ РИЗИКІВ, ПОВ'ЯЗАНИХ З МОЖЛИВИМ ЗДІЙСНЕННЯМ ВОРОЖИМИ КРАЇНАМИ ПРИХОВАНОГО ВПЛИВУ, ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

STUDY OF THE SYSTEM OF MEASURING RISKS ASSOCIATED WITH THE POSSIBLE EXERCISE OF COVERT INFLUENCE BY HOSTILE COUNTRIES, THROUGH THE PRISM OF ENSURING NATIONAL SECURITY

Данилюк О.В.
здобувач

Науково-дослідний інститут публічного права

В науковій статті досліджено систему вимірювання ризиків, пов'язаних з можливим здійсненням ворожими країнами прихованого впливу. Запропоновано простий та достатньо об'єктивний підхід, що дозволяє суттєво звужувати коло осіб, що потенційно можуть бути агентами впливу, а також уникати звинувачень, що базувалися б виключно на факті висловлювання особою власної думки, що може збігатися з інтересами ворожої країни. З'ясовано, що переважна більшість країн НАТО та ЄС схильються до американської моделі контролю та протидії іноземному впливу. У зв'язку з цим доречно проаналізувати її переваги та недоліки. Попри те, що обов'язковість реєстрації та протидії іноземному впливу створює певні правові передумови для притягнення до відповідальності агенти впливу, вона сама по собі не є інструментом їхнього виявлення. Очевидно, що у зв'язку з конспіративною природою своєї діяльності, з метою здійснення прихованого впливу ворожі спецслужби будуть повністю уникати реєстрації, легендувати свій вплив, маскуючи його під «чужим прапором», широко використовуючи для цього можливості різноманітних фронтових організацій, а також наявний вплив у урядах інших країн. Визначено, що критеріями (факторами), що мають братися до уваги при оцінці ступеню загрози прихованого зовнішнього впливу, пов'язаного з конкретною особою, є: 1) безпосереднє здійснення впливу, що може бути вигідним ворожій країні; 2) зв'язки з особами/організаціями, що вже визначені як такі, що становлять високий ступінь загрози; 3) участь у заходах, що фінансуються ворожим урядом безпосередньо або через пов'язану з ним особу/організацію; 4) зв'язки з ворожим урядом або пов'язаними з ним особами/організаціями. Наголошено, що не завжди можливо здобути інформацію, що необхідна для правильної оцінки ступеню ризику, лише через засоби розвідки з відкритих джерел. Доводиться, що зв'язки та фінансові відносини агенти впливу можуть якісно приховуватися, а сам вплив може здійснюватися неопублічно на дуже невелику групу осіб, що формують чи здійснюють державну політику. У зв'язку з цим криміналізація прихованого впливу є важливим елементом системи національної безпеки, оскільки дозволяє залучати до збору такої інформації спеціальні служби та правоохоронні органи, які безперечно мають бути головними учасниками протистояння з підривною діяльністю ворожих розвідок.

Ключові слова: ризики, вплив, система, національна безпека, агенти, ворожий уряд, країна.

The scientific article examines the system of measuring risks associated with the possible exercise of covert influence by enemy countries. A simple and sufficiently objective approach is proposed, which allows to significantly narrow the circle of persons who can potentially be agents of influence, as well as to avoid accusations that would be based solely on the fact that a person expresses his own opinion, which may coincide with the interests of an enemy country. It was found that the vast majority of NATO and EU countries are leaning towards the American model of control and countering foreign influence. In this regard, it is appropriate to analyze its advantages and disadvantages. Despite the fact that the mandatory registration as a foreign agent creates certain legal prerequisites for prosecuting influence agencies, it is not in itself a tool for their detection. It is obvious that in connection with the conspiratorial nature of their activities, in order to exercise covert influence, the enemy's special services will completely avoid registration, legend their influence, disguising it under a «foreign flag», making extensive use of the capabilities of various front organizations, as well as the existing influence in the governments of other countries. It was determined that the criteria (factors) that should be taken into account when assessing the degree of threat of hidden external influence associated with a specific person are: 1) direct exercise of influence that may be beneficial to an enemy country; 2) connections with persons/organizations already identified as posing a high degree of threat; 3) participation in activities financed by an enemy government directly or through a person/organization associated with it; 4) ties to an enemy government or persons/organizations associated with it. It is emphasized that it is not always possible to obtain the information necessary for a correct assessment of the degree of risk, only through means of intelligence from open sources. It is proved that the connections and financial relations of the influence agency can be qualitatively hidden, and the influence itself can be exercised in a non-public manner on a very small group of persons who form or implement state policy. In this regard, the criminalization of hidden influence is an important element of the national security system, as it allows for the involvement of special services and law enforcement agencies in the collection of such information, which should undoubtedly be the main participants in the confrontation with the subversive activities of enemy intelligence.

Key words: risks, impact, system, national security, agents, enemy government, country.

Постановка проблеми. Враховуючи відсутність значних успіхів Росії в ході військової агресії проти України, а також високу ймовірність військової поразки Збройних Сил РФ, зусилля російських спецслужб дедалі більше концентруються на підриві міжнародної підтримки України і особливо – на зупинці або принаймні обмеженні військово-технічної допомоги. З цією метою російські спецслужби проводять інтенсивні заходи впливу, до виконання яких залучають спеціальний тип власної агентури, так звану «агентуру впливу». У зв'язку з цим постає гостра необхідність розробки ефективних методів виявлення такої агентури та мітагації (зменшення) шкоди від її діяльності.

Здебільшого, агентами впливу є державні та суспільні діячі країни, які за своїм соціальним становищем здатні здійснювати вплив у сфері політики, економіки, ідеології,

науки та техніки, а також у сфері національної безпеки та оборони. До агентури впливу також відносять осіб, що хоч і не займають самі відповідного соціального становища, проте можуть впливати на державних та громадських діячів, використовуючи особисті відносини (близькі друзі, родичі, коханці, священники тощо) [1].

За завданнями російської розвідки така агентура може виступати з критикою політики власного уряду чи уряду іншої держави, робити корисні для РФ заяви, добиватися прийняття урядовими та неурядовими організаціями рішень, вигідних для РФ. Водночас діяльність такої агентури не повинна вказувати на те, що вони діють в інтересах РФ. Ця агентура повинна виступати з позицій захисту національних інтересів власної країни, захисту її національного суверенітету та незалежності, або ж прикриватися глобальними гуманістичними цінностями (до

прикладу, необхідністю йти на поступки Росії з метою уникнення ядерного конфлікту).

У зв'язку з цим постає необхідним дослідити систему вимірювання ризиків, пов'язаних з можливим здійсненням ворожими країнами прихованого впливу.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Важливості досліджуваного питання становило предмет дослідження багатьох вчених, які цікавились проблемами забезпечення національної безпеки та національних інтересів держави. Так, до останніх можна віднести: А. А. Головки, В. А. Ліпкан, А. Г. Мосейко, Г. О. Пономаренко, С. П. Пономарьов, А. В. Рубан, В. В. Сокурено, С. В. Чумаченко, А. П. Хряпінський, та багато інших.

Виклад основного матеріалу. Попри те, що певна частина агентури впливу здійснює співробітництво з країною агресором на суто ідеологічній основі та не переслідує особистого збагачення, фінансова та інша підтримка залишається край необхідною для політичних партій, організацій, ЗМІ, особливо на етапі їхнього становлення, а також для підтримки виборчих кампаній. Відповідно до інформації розвідувальної спільноти США, в останні роки Росія витратила не менше 300 мільйонів доларів, щоб вплинути на політику у 24 країнах [2]. На думку представників адміністрації Президента США, це лише незначна частина витрат, пов'язаних з російським прихованим впливом. При цьому надання фінансової та іншої допомоги агентурі впливу здійснюється конспіративно, щоб не дискредитувати її, а також, щоб не викривати російське втручання у політику іншої країни. В практичному вимірі забезпечити глибоке прикриття для такого фінансування вдається не завжди і інколи достатньо навіть поверхневого аналізу для виявлення російської причетності.

Проблема зовнішнього впливу як на процес прийняття рішень, так і на громадську думку є не новою, і уряди по всьому світу мають певну історію спроб створити систему, якщо не захисту від такого впливу, то принаймні його контролю. Особливої уваги заслуговує система контролю іноземного впливу, запроваджена в США. Відповідно до Першої Поправки до Конституції США як громадяни, так і не громадяни мають право здійснювати вплив на рішення уряду США в тому числі через політичне лобіювання [3; 4]. Водночас вже під час Першої Світової війни стало зрозуміло, що такий вплив може використовуватися противником для досягнення своїх цілей, а відтак іноземне лобіювання вимагає додаткових регулювань, таких як публічне розкриття взаємовідносин з іноземним клієнтом, а також заборона резидентам, що не є громадянами, брати участь у заходах іноземного впливу без попереднього урядового дозволу [5; 6]. У відповідь на зростаючу загрозу підривної діяльності спеціальних служб нацистської Німеччини та Радянського Союзу в 1938 році Конгресом США був прийнятий Акт про реєстрацію іноземних агентів (FARA), що мав протидіяти іноземній пропаганді та політичним диверсіям. Відповідно до цього закону особи, що діяли в цій сфері в інтересах іноземних урядів або інших іноземних замовників, були зобов'язані зареєструватися в уряді та розкрити інформацію про своїх клієнтів, діяльність та умови контракту [7].

Спочатку відповідальність за виконання закону була покладена на Державний департамент США, проте у зв'язку з відсутністю там компетенції та персоналу, починаючи з 1942 року за виконання FARA почав відповідати Департамент справедливості [8]. Впродовж Другої Світової війни на підставі FARA було проведено 23 успішних кримінальних процеси, проте по завершенню війни ця цифра суттєво зменшилася [9; 10]. Не дивлячись на це закон досі зберігає свою актуальність та широко застосовується в США. Найбільшим здобутком закону може вважатися вимога щодо обов'язкової реєстрації в якості іноземного агента, що дозволило притягувати до кримінальної відповідальності осіб, залучених до здійснення прихова-

ного впливу. Показовим в цьому контексті може вважатися справа доктора політичних наук Кавеха Лотфоллаха Афрасіабі, арештованого в січні 2021 року по звинуваченню у роботі в якості незареєстрованого агента на уряд Ісламської Республіки Іран. Відповідно до заяви Департаменту справедливості США, щонайменше з 2007 року доктор Афрасіабі був секретним співробітником Іранського уряду, що впродовж цього часу під виглядом незалежної академічної експертизи здійснював необхідний Ірану вплив на представників уряду США, науковців, журналістів та громадську думку. З цією метою доктор Афрасіабі проводив регулярні зустрічі з американськими політиками, друкував книжки та статті, регулярно брав участь в телевізійних програмах, присвячених політиці США на Близькому Сході та відносинам США та Ірану. Впродовж всього цього часу Афрасіабі отримував кошти (відомо про щонайменше 250 тисяч доларів) від іранських дипломатів акредитованих при ООН, а також підтримував електронний зв'язок з представниками іранського уряду, під час яких він звітував про виконані завдання та давав поради щодо впливу Ірану на США [11]. Очевидно, що лише порушення FARA дозволило заарештувати Афрасіабі, який за інших умов міг вільно продовжувати свою діяльність.

Збільшення інтенсивності та масштабів операцій впливу, що здійснюються розвідками Росії, Ірану, Китаю та інших авторитарних країн, примушують і інші країни НАТО та ЄС шукати способи захисту. Велика Британія приймає новий закон про національну безпеку (National Security Bill 2022-2023), в якому зокрема планує встановити систему реєстрації іноземного впливу (Foreign Influence Registration Scheme (FIRS) для стримування іноземних країн від використання прихованих домовленостей, дій та довірених осіб, що дуже подібна до американської [12]. Гоум-офіс, що відповідає за підготовку цього законопроекту, наполягає на тому, що така система дозволить їм виявляти осіб, подібних до Крістін Лі, юристки, що працювала в Британії, та була звинувачена МІ5 в січні 2022 року в діяльності по політичному втручанню в інтересах Китайської комуністичної партії [13]. У попередженні стверджувалося, що вона сприяла пожегвам, що надавалися британським політикам та виглядали так, ніби вони надходили з Великобританії, але насправді надходили з Китаю та Гонконгу. Стратегічною метою діяльності Крістін Лі, відповідно до оцінки МІ5, було культивування нової генерації британських політиків, більш схильних до співпраці з Китаєм [14].

Європейський Союз також планує внести схожі зміни до власного законодавства. Попри гостру критику з боку громадянського суспільства, Європейська комісія планує найближчим часом запропонувати новий «Пакет по захисту демократії» (Defense of Democracy Package), що покликаний протидіяти зовнішньому втручанню та посилити прозорість європейських інституцій [15]. Згідно заяви Моніки Хоглмеєр (Monika Hohlmeier), голови Комітету бюджетного контролю Європейського парламенту (EU Parliament's Budgetary Control committee), зміни передбачають створення «європейського еквіваленту американського Акту реєстрації іноземних агентів (FARA), що буде застосовуватися до лоббістів та неурядових організацій для посилення контролю та прозорості» [16]. Одним з важливих поштовхів до таких змін став політичний скандал Катаргейт, в якому група колишніх та діючих представників європейського парламенту, включно з віце-президентом Європейського парламенту Своєю Кайлі та экс-депутатом Антоніо Панцері здійснювали вплив на прийняття рішень європейськими інституціями в інтересах іноземних країн, зокрема, Катару, Марокко та Мавританії [17]. Попри те, що російські спецслужби не фігурують в скандалі, відомо, що Сва Кайлі, що є грецьким політиком, підтримувала тісні особисті зв'язки

з Іваном Савідісом, грецько-російським олігархом, близьким до Путіна [18]. Савідіс є одним з головних провідників російського впливу на Балканах, в 2018 році прем'єр-міністр Македонії прямо звинуватив Савідіса в тому, що він організував та фінансував заворушення, що мали унеможливити вступ країни в НАТО [19].

Таким чином переважна більшість країн НАТО та ЄС схилиються до американської моделі контролю та протидії іноземному впливу. У зв'язку з цим доречно проаналізувати її переваги та недоліки. Попри те, що обов'язковість реєстрації в якості іноземного агента створює певні правові передумови для притягнення до відповідальності агенти впливу, вона сама по собі не є інструментом їхнього виявлення. Очевидно, що у зв'язку з конспіративною природою своєї діяльності, з метою здійснення прихованого впливу ворожі спецслужби будуть повністю уникати реєстрації, легендувати свій вплив, маскуючи його під «чужим прапором», широко використовуючи для цього можливості різноманітних фронтових організацій, а також наявний вплив у урядах інших країн. Більш того, оскільки пріоритетними об'єктами агентурного проникнення для агентури впливу, принаймні відповідно до російської школи активних заходів, є впливові міжнародні організації, академічні інституції, ЗМІ, експертні групи при парламентах та урядах, прихований вплив в подальшому такою агентурою може здійснюватися під прикриттям такої організації або установи. Відповідно викриття такої агентури вимагає проактивного її пошуку контррозвідувальними та правоохоронними органами, а це в свою чергу вимагає визначення критеріїв, які можуть вказувати на ризик такого прихованого впливу, дозволяти звужувати коло осіб, що потенційно становлять таку загрозу.

З цією метою пропонується використовувати модель оцінки ризиків прихованого зовнішнього впливу, подібну на ту, що запроваджена в США в 2021 році Президентським меморандумом з національної безпеки 33 (National Security Presidential Memorandum 33 (NSPM-33) для захисту науково-дослідної діяльності, що здійснюється за підтримки уряду США [20]. Попри те, що завданням NSPM-33 є насамперед захист від зовнішнього втручання у формі промислового шпionажу, загальна логіка підходу по визначення ризиків може бути застосована за умови розробки критеріїв, що були б релевантними для операцій прихованого впливу (Додаток 1).

Такими критеріями (факторами), що мають братися до уваги при оцінці ступеню загрози прихованого зовнішнього впливу, пов'язаного з конкретною особою, є: 1) безпосереднє здійснення впливу, що може бути вигідним ворожій країні; 2) зв'язки з особами/організаціями, що вже визначені як такі, що становлять високий ступінь загрози; 3) участь у заходах, що фінансуються ворожим урядом безпосередньо або через пов'язану з ним особу/організацію; 4) зв'язки з ворожим урядом або пов'язаними з ним особами/організаціями.

Кожен з критеріїв має чотири ступені, що відповідають чотирьом рівням ризику: дуже високий, високий, середній та низький.

З метою вимірювання ступеня зв'язків особи з ворожим урядом та іншими небажаними особами та організаціями пропонується використовувати поняття «афілійованість» («приналежність») та «асоційованість» («дотичність»), де: «афілійованість» означатиме будь-які професійні, академічні чи інші інституційні призначення та посади в ворожому уряді або пов'язаній з ним організації (включно з почесними посадами), де йдеться про пряму грошову чи негрошову винагороду; а «асоційованість» означатиме те ж саме, але без винагороди.

Для визначення ступеню ризику, пов'язаного з безпосереднім здійсненням особою впливу, що може бути вигідним ворожій країні, пропонується наступні ступені: 1) багаторазова поточна (впродовж останніх 5 років) осо-

биста участь особи в здійсненні такого впливу – дуже високий ризик; 2) багаторазова минула участь – високий ризик; 3) разова поточна участь – середній ризик; 4) разова минула участь або відсутність такої участі – низький ризик;

Для визначення ступеню ризику, пов'язаного з наявністю у особи зв'язків з іншими особами чи організаціями, що вже визначені як такі, що становлять високий рівень загрози, пропонується наступні ступені: 1) поточна афілійованість з такими особами чи організаціями – дуже високий ризик; 2) минула афілійованість або поточна асоційованість – високий ризик; 3) минула асоційованість – середній ризик; 4) відсутність зв'язків – низький ризик.

Для визначення ступеню ризику, пов'язаного з участю особи у заходах, що фінансуються ворожим урядом або пов'язаною з ним особою чи організацією, пропонується наступні ступені: 1) багаторазова поточна (впродовж останніх 5 років) участь особи в заходах, що фінансуються ворожим урядом або пов'язаними з ним особою чи організацією – дуже високий ризик; 2) разова поточна участь особи у заході, що мав ознаки заходу впливу, або багаторазова минула участь в заходах, що фінансуються ворожим урядом або пов'язаними з ним особою чи організацією – високий ризик; 3) разова минула участь особи у заході, що мав ознаки заходу впливу, та фінансувався ворожим урядом або пов'язаними з ним особою чи організацією – середній ризик; 4) відсутність участі в подібних заходах – низький ризик.

Для визначення ступеню ризику, пов'язаного з наявністю у особи зв'язків з ворожим урядом або пов'язаними з ним особами чи організаціями, пропонується наступні ступені: 1) поточна афілійованість з ворожим урядом або пов'язаними з ним особами чи організаціями – дуже високий ризик; 2) поточна асоційованість або минула афілійованість – високий ризик; 3) минула асоційованість – середній ризик; 4) відсутність таких зв'язків – низький ризик.

Після визначення ступенів ризику для кожного з критеріїв з метою загальної оцінки загрози, що становить особа, що досліджується, необхідно вирахувати середнє зважене. З цією метою пропонується дуже високий ризик прийняти за 1, високий ризик за 0.75, середній ризик за 0.5, а низький ризик за 0.25. Таким чином формула за якою буде вираховуватися загальний коефіцієнт ризику буде виглядати наступним чином: сума коефіцієнтів критеріїв розділена на кількість критеріїв (в запропонованому вигляді їх буде чотири):

Загальний коефіцієнт ризику = (Критерій1+Критерій2+Критерій3+Критерій4):4

За таких умов особа, що здійснює поточний вплив, що вигідний ворожій країні, але яка немає зв'язків з її урядом, пов'язаними з нею особами чи організаціями, немає зв'язків з особами чи організаціями, що становлять високий ступінь загрози, та не брала участь у заходах, що фінансуються ворожим урядом чи пов'язаними з нею особами та організаціями, матиме загальний коефіцієнт ризику, що дорівнюватиме $(1+0.25+0.25+0.25):4=0.4375$, що означає, що ймовірність того, що така особа є агентом впливу ворожій державі все ще залишається нижче середнього.

Висновки. Таким чином, вищеведена система вимірювання ризиків, пов'язаних з можливим здійсненням ворожими країнами прихованого впливу, пропонує простий та достатньо об'єктивний підхід, що дозволяє суттєво звужувати коло осіб, що потенційно можуть бути агентурою впливу, а також уникати звинувачень, що базувалися б виключно на факті висловлювання особою власної думки, що може збігатися з інтересами ворожій країни.

Варто відзначити, що далеко не завжди можливо здобути інформацію, що необхідна для правильної оцінки ступеню ризику, лише через засоби розвідки з відкритих

джерел. Як уже зазначалося вище зв'язки та фінансові відносини агентури впливу можуть якісно приховуватися, а сам вплив може здійснюватися непублічно на дуже невелику групу осіб, що формують чи здійснюють державну політику. У зв'язку з цим криміналізація прихованого

впливу є важливим елементом системи національної безпеки, оскільки дозволяє залучати до збору такої інформації спеціальні служби та правоохоронні органи, які безперечно мають бути головними учасниками протистояння з підривною діяльністю ворожих розвідок.

ЛІТЕРАТУРА

1. Oleksandr V. Danylyuk. Interagency and International Cooperation in Detection and Countering Hybrid Threats. K.: 7BC, 2021. pp. 20–22.
2. Russia covertly spent \$300m to meddle abroad – US, BBC, 14 September 2022. URL: <https://www.bbc.co.uk/news/world-us-canada-62897570>
3. Maggie McKinley, "Lobbying and the Petition Clause," Stanford Law Review, vol. 68, issue 5 (May 2016), pp. 1131–1206.
4. Nicholas W. Allard, "Lobbying Is an Honorable Profession: The Right to Petition and the Competition to Be Right," Stanford Law & Policy Review, vol. 19, no. 1 (2008), pp. 23–69.
5. H.R. 2583 (65th Congress), introduced April 10, 1917.
6. H.R. 5287 (65th Congress), introduced August 24, 1917.
7. Foreign Agents Registration Act: An Overview Congressional Research Service (2019). URL: <https://crsreports.congress.gov/product/pdf/IF/IF10499/5>
8. Foreign Agents Registration Act Enforcement Archived January 7, 2015, at the Wayback Machine, Department of Justice website. URL: https://www.justice.gov/usao/eousa/foia_reading_room/usam/title9/crm02062.htm
9. Criminal Enforcement. URL: <https://www.fara.us/resources-criminal>.
10. Foreign Agents Registration Act Enforcement. URL: <https://www.justice.gov/archives/usam/criminal-resource-manual-2062-foreign-agents-registration-act-enforcement>.
11. Political Scientist Author Charged With Acting As An Unregistered Agent Of The Iranian Government, Department of Justice, Office of Public Affairs, January 19, 2021. URL: <https://www.justice.gov/opa/pr/political-scientist-author-charged-acting-unregistered-agent-iranian-government>.
12. National Security Bill: Lords amendments, Research Briefing, 02 May 2023 URL: <https://commonslibrary.parliament.uk/research-briefings/cbp-9779/>.
13. UK narrows scope of political influence register following criticism, Politico, February 23, 2023. URL: <https://www.politico.eu/article/uk-narrow-scope-political-influence-criticism-national-security-bill-foreign-influence-registration-scheme/>.
14. Why did MI5 name Christine Lee as an 'agent of influence'?, BBC, 19 July 2022. URL: <https://www.bbc.co.uk/news/uk-62179004>.
15. Defending European democracy – Communication, European Commission. URL: https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/13730-Defending-European-democracy-Communication_en
16. NGOs warn that EU's foreign agents law could 'silence critical voices', Euractiv, 3 May 2023. URL: <https://www.euractiv.com/section/justice-home-affairs/news/ngos-warn-that-eus-foreign-agents-law-could-silence-critical-voices/>
17. MEPs of the European Parliament (15 December 2022), European Parliament resolution of 15 December 2022 on suspicions of corruption from Qatar and the broader need for transparency and accountability in the European institutions (2022/3012(RSP)), The Publications Office of the European Union, archived from the original on 4 January 2023, retrieved 3 January 2023. URL: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2022-0448_EN.html
18. The long rise and abrupt fall of Greek MEP Eva Kaili, Politico, 13 December 2022 URL: <https://www.politico.eu/article/the-long-rise-and-abrupt-fall-of-greek-mep-eva-kaili-socialists-democrats-pasok-qatar-scandal-european-parliament/>
19. Russian Businessman Behind Unrest in Macedonia, Saska Cvetkovska, OCCRP, 16 July 2018. URL: <https://www.occrp.org/en/investigations/8329-russian-businessman-behind-unrest-in-macedonia>.
20. Presidential Memorandum on United States Government-Supported Research and Development National Security Policy, January 14 2021. URL: <https://trumpwhitehouse.archives.gov/presidential-actions/presidential-memorandum-united-states-government-supported-research-development-national-security-policy/>.

Додаток 1

Вимірювання ризику при оцінці потенційного прихованого впливу

Ступінь ризику	Критерій 1: Безпосереднє здійснення впливу, що може бути вигідним ворожій країні	Критерій 2: Зв'язки з особами/ організаціями, що вже визначені як такі, що становлять високий ступінь загрози	Критерій 3: Участь у заходах, що фінансуються ворожим урядом безпосередньо або через пов'язану з ним особу/ організацію	Критерій 4: Зв'язки з ворожим урядом або пов'язаними з ним особами/ організаціями
Дуже високий (1)	Багаторазова поточна (впродовж останніх 5 років) особиста участь особи в здійсненні такого впливу	Поточна афілійованість з такими особами чи організаціями	Багаторазова поточна (впродовж останніх 5 років) участь особи в заходах, що фінансуються ворожим урядом або пов'язаними з ним особою чи організацією	Поточна афілійованість з ворожим урядом або пов'язаними з ним особами чи організаціями
Високий (0.75)	Багаторазова минула участь	Минула афілійованість або поточна асоційованість	Разова поточна участь особи у заході, що мав ознаки заходу впливу, або багаторазова минула участь в заходах, що фінансуються ворожим урядом або пов'язаними з ним особою чи організацією	Поточна асоційованість або минула афілійованість
Середній (0.5)	Разова поточна участь	Минула асоційованість	Разова минула участь особи у заході, що мав ознаки заходу впливу, та фінансувався ворожим урядом або пов'язаними з ним особою чи організацією	Минула асоційованість
Низький (0.25)	Разова минула участь або відсутність такої участі	Відсутність зв'язків	Відсутність участі в подібних заходах	Відсутність таких зв'язків